

POS LANIK U MEDINSKOM DRUŠTVU

Ferid DAUTOVIĆ

Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka
ferid.dautovic@iitb.ba

SAŽETAK: Ovim radom želimo objasniti ulogu poslanika Muhammeda, a.s., u medinskom društvu. Život Muhammeda, a.s., može se podijeliti u dvije faze. Prva je ona prije samog poslanstva u Meki gdje je rođen i druga je ona nakon poslanstva. Druga faza njegova života se, također, dijeli na mekansku i medinsku. Svaka od navedenih faza ima svoje posebnosti i karakteristike, svoju povijest i značenje. Mekanski period poslaničkog života je iscrpljujući, težak, mukotrpan, turbulentan, neizvjestan, ali u isto vrijeme ispunjen hrabrošću, strpljivošću, misijskim radom s pojedincima kojima je prenosio poruku islama i odgajao ih za izazove koji su slijedili i koji su ih čekali unutar njihovih porodica i mušričkog neprijateljskog okruženja. Medinski period karakteriše formiranje zajednice muslimana, grada – države, kroz bratimljenje i pravljenje Medinskog ustava. U Medini Allah objavljuje ajete koji definiraju društvene odnose među ljudima, narodima, religijskim skupinama i među muslimanima.

Ključne riječi: Muhammed, a.s., Medina, medinska zajednica, Medinski ustav

Uvod

Samo Allahovom milošću ti si bio blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprosteno i dogovaraj se s njima. A kad se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha, jer Allah zaista voli one koji se uzdaju u Njega. (Alu 'Imran, 159)

Muhammed, a.s., je u svom radu i misijskom djelovanju pokazivao blagost, mudrost i dobrotu, iako pritisnut napadima, zlostavljanjima, progonima, izdajom i žeđi neprijatelja za osvetom. Njegova odlika je uvijek bila kombiniranje jasne i nedvosmislene vjernosti principima ljudske dobrote i topline koja je isijavala i zračila. Ashabi su zbog toga željeli da provode što više vremena u njegovoj blizini i njegovom društvu u kojem su se osjećali toplo i sigurno, u kojem su se nadahnjivali Objavom. Njihova

ljubav prema njemu bila je jaka, duboka, puna uvažavanja i povjerenja, a on je tu ljubav i povjerenje nesebično uzvrćao. Tako se formirao nukleus zajednice u Meki koja je počivala na šehadetu, povjerenju i ljubavi. Bez tog nukleusa koji se formirao 13 godina u Meki nije bio moguć drugi korak i druga faza koja je uslijedila u Medini.

Drugim riječima, u Meki je islam u nastanku bio teološki ambiciozan, ali politički miroljubiv pokret. Prvi muslimani su bili, da napravimo jednu analogiju, poput religijskih propovjednika u savremenim otvorenim društvima koji su se pojavljivali u javnom prostoru kako bi proglasili: "Bojte se Boga", "Kraj je blizu" ili "Pokajte se". Oni su također osudili društvena zla poput čedomorstva, iskorištavanja siročadi ili maltretiranja žena kao robinja. Ali nisu činili ništa više od toga. Onda se pitamo u čemu je bio problem. Neki će kazati: u ekonomiji kojoj je

prijetio islam, drugi: u zatvorenosti mekanskog društva, a treći: u religiji koja je postojeću, mušričku idolatriju, politeizam smatrala zabludom.

Medina

Medina je mjesto koje je Poslanik, a.s., izabrao za hidžru muslimana, i svoju osobnu, u nemogućnosti da nakon 13 godina u Meki realizira svoju misiju i poslanje. Medina je bila utočište za prognane, za muhadžire, ali prije svega utočište za Božiji govor, Objavu, utočište za realizaciju Božijeg nauma, kur'anske poruke i Muhammedovog, a.s., poslanja. U Medinu je došao u ponedjeljak 27. septembra 622. godine po rođenju Isaa, a.s.

Muhammed, a.s., i njegovi drugovi s oduševljenjem i radošću primljeni su u Medini gdje su pronašli svoju novu domovinu, novo mjesto prebivališta koje je pružalo veće mogućnosti za ostvarenje

muslimanske zajednice na kur'anskim principima. No, bez obzira na to, medinsko društvo se formiralo u izuzetno teškim prilikama i okolnostima.

“Sukobi među plemenima i nosiocima moći”, kaže Tarik Ramadan, “često su komplicirali odnose među muslimanima i pripadnicima različitih plemena, usprkos sporazumima i savezništvima. Ponekad su i među samim vjernicima izbijali stari sukobi iz paganskih vremena i uzrokovali tenzije među pojedincima.” (Ramadan, 2010:103)

Također, Kurejšije su i dalje tražile načina kako da stanu ukraj, zaustave i onemogućće Poslanika, a.s., u njegovoj misiji koja nije prijetila samo političkoj i ekonomskoj ravnoteži u Meki, već i odnosu snaga širom Arapskog poluotoka.

Otuda je Poslanik, a.s., po dolasku u Medinu pokrenuo nekoliko važnih društvenih, socijalnih programa koji će imati dalekosežne posljedice za dalji razvoj organizirane i uzajamno povezane muslimanske zajednice koja će dovesti do uspostavljanja države i prvog medinskog ustava. Dakle, Muhammed, a.s., u Medini nastupa ne samo kao vjerski preporoditelj, kakav je bio u Meki, nego i kao društveni organizator i državnik.

Sejid Husein Nasr u knjizi *Muhammed – čovjek Božiji* govori o tome kako je nemuslimanu, posebno onom koji dolazi iz kršćanskog kulturnog kruga, teško razumjeti duhovno značenje i ulogu Muhammeda, a.s., jer njegov zemaljski poziv, uspoređen s Isusom ili Budom, izgleda previše ljudski i zaglibljen u promjenama socijalnog, ekonomskog i političkog djelovanja. Nasr, međutim, izdvaja tri svojstva posljednjeg Božijeg Poslanika, a.s., koja ga karakteriziraju kao univerzalnog čovjeka: *pobožnost, borbenost i velikodušnost.*

“Poslanik je u Medini osnovao uzorno društvo čija je vjera u Božije jedinstvo (tevhid) bila pokretački princip svih ustanova: jedinstvo te zajednice očitivalo se u svakom životnom činu, privatnom ili javnom, putem društvene pravde (bez koje dolazi do podjele

na klase) i ugovornim odnosom pomoću kojeg svako, pred Božijim pogledom, učestvuje u životu grada.”

Prema Rožeju Garodiju, odnos čovjeka prema Bogu nije odvojen od odnosa prema zajednici i od solidarnosti s drugim ljudima. Principi upravljanja medinskom zajednicom bili su jednostavni:

- na ekonomskom planu: samo je Bog posjednik;
- na političkom planu: samo Bog zapovijeda;
- na kulturnom planu: samo Bog zna, jer oslobodilačka poruka islama: Allah je najveći! relativizira svaku vlast, svako znanje i svako bogatstvo. (Garodi, 1990:11)

Ono što posebno karakterizira medinski period, odnosno izgradnju medinskog društva jesu neke važne ideje, odluke i aktivnosti koje je poduzeo osobno Muhammed, a.s. Sve njih nije moguće hronološki nabrojati kako bi ocijenili njegovo djelovanje, istakli bitne značajke i predstavili sliku o njegovu životu. Naime, kroz cijeli njegov poslanički period znamo da je bio vođen Božijom Uputom, i da je Uputa, odnosno Sveti tekst davao odgovore na mnoga pitanja, zapitanosti i dileme. Međutim, u izgradnji medinskog društva Muhammed, a.s., je bez eksplicitnih, jasnih i decidnih Božijih uputa, koje ne možemo pročitati u Kur'anu, poduzeo nekoliko važnih koraka koji će umnogome oblikovati i odrediti smjer i putanju Zajednice. To su, prije svega, njegovi prvi koraci koje je poduzeo po dolasku u Medinu:

- gradnja džamije,
- bratimljenje i
- donošenje ustava (Medinska povelja ili Medinski ustav).

Gradnja džamije

Muhammed, a.s., je dolaskom u Medinu prvo pokrenuo pravljenje džamije, izvanjskog simbola islama, simbola islama u prostoru, jedinstva džemata, sjedišta i središta

odgojno-obrazovnog sistema i javnih poslova. S džamijom je došao i ezan, javni poziv na namaz koji je simbol islama u vremenu. Džamija je zblížila muhadžire i ensarije i pomogla da se sve potrebe, nedostaci, problemi moralnog, socijalnog, sigurnosnog i odbrambenog karaktera lakše i brže rješavaju. Iz džamije je proizašla zajednica, džemat, kompaktno, živo i snažno vezivno tkivo na relaciji pojedinačno – opće. Ovi Poslanikovi, a.s., koraci i strategija koju je poduzimao vodili su utemeljenju organizirane, stabilne i uzajamno povezane zajednice muslimana, prvo na nivou porodice, džemata i konačno islamskog poretka, sistema političke organizacije ili grada, države Medine.

Poslanikova, a.s., džamija je građena na bogobožnosti, svijesti o Bogu, odgovornosti kako bi odslikavala jednakopravnost, bratstvo svih koji dolaze u nju, svih ljudi. Ona je bila izraz Poslanikove, a.s., bogobožnosti, skromnosti, povjerenja, požrtvovanosti, temelja na kojima je želio graditi svoj džemat, društvo i državu u Medini. Muslimanska zajednica se formirala kroz džamiju, u džamiji, i ta zajednica je pred sobom imala posao izgradnje zajedničkog života, spasonosnog pluralizma, ekumenizma i tolerancije koji ne podrazumijeva predaju u stvarima doktrine, akide – vjerovanja, već implicira spremnost na dijalog i suživot. Dakle, Poslanik, a.s., je na temelju Kur'ana zauzeo jednu inkluzivističku poziciju.

“Muhammed je naučavao neku vrstu spasonosnog pluralizma koji je uključivao sve monoteističke tradicije, ali je isključivao neprijateljski nastrojene sjevernoarabijske pagane i on je ovaj ekumenizam razvijao s ciljem da ujedini većinu grada da ga podrži.” (Cole, 2020:128)

Bratimljenje

Poznato je da je Muhammed, a.s., pet mjeseci poslije dolaska u Medinu, izvršio bratimljenje između muhadžira i ensarija zbog socijalnih, ekonomskih i vjerskih potreba i predložio jednostavno i efikasno rješenje: svaka

medinska porodica, ili barem svaka imućnija, trebala bi uzeti k sebi jednu mekansku porodicu. Na taj način je pobratimio ukupno 186 mekanskih porodica sa isto toliko medinskih i uspostavio vezu među muslimanima koja im je trebala dati posebnu snagu i jedinstvo. Time su muhadžiri postali sudionici imetka svoje braće ensarija. Ovo bratimljenje je bilo jako kao i krvno srodstvo, koje svoju podlogu, prema nekim komentatorima Kur'ana, nalazi u kur'anskom ajetu u kome Allah, dž.š. kaže:

Oni koji vjeruju i iseljavaju se, i u borbi na Allahovom putu zalažu imetke svoje i živote svoje, i oni koji daju utočište i pomažu, oni jedni druge nasljeđuju. O onima koji vjeruju, a koji se nisu iselili – vi ne možete, sve dok se ne isele, nasljednici biti. A ako vas zamole da ih u vjeri pomognete, dužni ste im u pomoć priteći, osim protiv naroda sa kojim o nenapadanju zaključen ugovor imate. A Allah dobro vidi ono što radite. (El-Enfal, 72)

Poslanik, a.s., u Medini pravi važan i presudan korak za učvršćivanje veza unutar zajednice, s ciljem da se nadiđe isključivost motivirana pripadnošću plemenu, za opstanak muslimana na nivou jedinice, džemata i države. To je bratski savez, bratimljenje (muahat) ensarija i muhadžira, čime se brisala svaka razlika po porijeklu, krvi, boji, naciji, jeziku, imovinskom statusu i kartonu i svim drugim socijalnim razlikama. Osnov ove zajednice je islam ili još preciznije iman, islam i ihsan. Njeni članovi su međusobno povezani islamskom akidom, imanom iz kojeg proističe puna bratska solidarnost kao koheziona sila koja neraskidivo povezuje i ujedinjuje sve pojedince u nesalomljivo islamsko vjerničko bratstvo. Bratimljenje je bilo temeljni faktor i osnova za formiranje muslimanske zajednice u najširem smislu te riječi; zajednice koju je prožimala vjera u Allaha, za koju se živjelo i umiralo. Na ovaj način pojedinci i različite skupine postali su istinski prijatelji i braća jedni drugima na temelju islama i Kur'ana:

Zaista su muslimani braća, zato pomirite vašu dva brata i bojte se Allaha da bi vam se milost ukazala. (El-Hudžurat, 10)

Bratimljenje je značilo fokusiranje na međusobnu bratsku ljubav muslimana kojom se očituje izgradnja medinskog društva u kojem veza ljubavi i bratstva treba dostići visok stepen čvrstine i postojanosti tako da članovi zajednice osjećaju da su dijelovi jednog tijela: kada jedan oboli i bude napadnut, svi ostali nastoje da mu se odazovu, žureći da mu pruže pomoć, da saosjećaju s njim i da mu pomognu u ozdravljenju. To se bratstvo čuvalo, njegovalo, "zalijevalo", nad njim se bdjelo i s njim se aktivno živjelo. Ono u sebi uključuje ljubav, solidarnost, jednakost i ravnopravnost svih članova. To je bio osnov formiranja zajednice muslimana u Medini, koja je kreirala društveni ambijent u kome su međuljudski odnosi bili na zavidnom nivou. U toj zajednici nije bilo međusobnog vrijeđanja, potcjenjivanja, omalovažavanja, kuđenja ili podrugivanja. Naprotiv, oni su brinuli jedni o drugima, poštivali, pomagali i uvažavali jedni druge.

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kuditte jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu. (El-Hudžurat, 11)

Moto njihovih odnosa bila je poruka Allaha Uzvišenog:

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu. (El-Maide, 2)

Ovim bratimljenjem došlo se do socijalne sigurnosti u kojoj su do izražaja došli primjeri kakvi do tada nisu nigdje zabilježeni. U takve primjere spada i onaj koji bilježi Buharija, da je Allahov Poslanik, a.s., kad su stigli u Medinu, pobratimio 'Abdurrahmana b. 'Avfa sa S'adom b. er-Rebiom kojom prilikom je Sa'd rekao Abdurrahmanu: "Ja sam najbogatiji ensarija. Dajem ti polovinu imetka. Imam dvije žene. Vidi koja ti se sviđa, pa mi reci. Ja ću je pustiti, pa je ti, kad joj istekne iddet – rok čekanja, uzmi za sebe." Na to mu je 'Abdurrahman

odgovorio: "Allah te blagoslovio u čeljadi i imetku, nego reci ti meni gdje je pijaca!" Pokazali su mu pijacu Beni Kajnuka' i uputio se prema njoj. Kad se navečer vraćao, vidjeli su ga da nosi višak sira i masla. Tako je nastavio i sutradan. Nakon nekoliko dana sreo je Allahova Poslanika, a.s., i ispričao mu da se oženio. Na pitanje koliko je ženi dao mehra, odgovorio je: "Pet dirhema u zlatu". Koliko se čovjek može diviti Sa'dovoj širokogrudnosti, isto se toliko mora diviti i Abdurrahmanovoj snalažljivosti, koji se s Jevrejima gurao po pijaci i samo za nekoliko dana uspio zaraditi koliko mu je bilo potrebno da sačuva čast i obraz.

Ukratko, ovo bratimljenje pokazatelj je praktične škole solidarnosti i humanosti koja u izgradnji medinsko-islamskog društva ima dubok smisao, gdje moćni pomaže nemoćne, s jedne strane na osnovu bratstva i ljubavi u ime Allaha, dž.š., a s druge strane na osnovu trošenja imetka u svrhe koje je odredio Allah.

Historija brojnih generacija čiju povijest znamo ne poznaje ovakav primjer solidarnosti, humanosti i žrtve kao što je bio ovaj. To su učinili s toliko bratske ljubavi, toliko darežljivosti, toliko zadovoljstva i toliko natjecanja da su morali bacati kockice, tražiti modalitete ko će biti u prednosti da prvi pomogne. To su bili razlozi da je Allah pohvalio i nagradio muhadžire i ensarije Svojim zadovoljstvom, kao što je obećao da će nagraditi i one koji ih budu slijedili radeći dobro, pomažući se u dobru i pobožnosti.

Allah je zadovoljan pravim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svim onima koji ih slijede čineći dobra djela, a oni su zadovoljni Njime, za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh! (Et-Tevbe, 100)

"Način na koji su muslimani postupali u mnogim bolnim, teškim i opasnim situacijama", kaže Tarik Ramadan, "pokazuje da su dostigli određen stepen bratstva i povjerenja koji nikakve nedaće ne mogu

razoriti. Te veze su predstavljale duhovnu i društvenu snagu muslimanske zajednice i u tome je njen uspjeh pred Bogom i pred ljudima: vjera u Boga, ljubav prema roditeljima, bratstvo među ljudima i etika u službi univerzuma i svih bića.” (Ramadan, 2010:100-101)

U Medini Allah objavljuje aje-te koji definiraju društvene odnose među ljudima, narodima, religijskim skupinama i među muslimanima. Najvažnije odredbe koje su objavljene u Medini su propisi o zekatu, postu, hadžu, džihadu, promjeni Kible, klanju kurbana i džuma-namaz. Sve ove odredbe imale su poseban utjecaj na društveni ambijent i socijalnu osjetljivost i senzibilnost.

Medinski ustav

Premda je Muhammed, a.s., poduzimao određene korake kako bi učvrstio medinsku zajednicu, ipak joj je nedostajalo čvršće, koheziono, unutrašnje vezivno tkivo. Trebalo je organizirati javni i društveni život, organizirati ustanove kao što su: odgojne, pravne, socijalne, finansijske, vojne, vjerske i druge; trebalo je misliti na budućnost islama, jedine misije i smisla Poslanikova, a.s., života. Zbog toga se Muhammed, a.s., sastajao i savjetovao sa svojim ashabima muslimanima, ali i s nemuslimanima. Na tim sastancima donesena je odluka o osnivanju grada – države, njene teritorijalne i političke organizacije. Ibn Hanbel navodi riječi Poslanikova, a.s., druga Rafi' ibn Hedidža ibn Harisa: “Poslanik, a.s., je od Medine napravio sveto tlo (harem) i to je kod nas zapisano na komadu haulanske kože.” Buhari dodaje da je Poslanik, a.s., zadužio Ka'ba ibn Malika da na graničnim tačkama grada – države podigne stubove.

Medinski ustav je prema mnogim autorima objavljen kratko vrijeme nakon Muhammedovog dolaska u Medinu ili, preciznije, u prvoj godini poslije Hidžre. Medinski ustav se naziva *Spisom* ili *Pismom*.

“Ne radi se, dakle, samo o pravnoj uredbi ili zakonu koji utvrđuje ponašanje podanika”, kaže

Muhamed Hamidullah, “već o pisanom zakonu. Muhammed se dobro sjećao prve objave koja je započinjala pohvalom pismenosti i njezine važnosti za ljudski život. U samom spisu on se u osam navrata spominje kao sahi-fa (list, dokument, pisani zakon); istu riječ Kur'an upotrebljava da bi označio božanske knjige koje su primili Ibrahim (Abraham), Musa (Mojsije). Ovo pokazuje koliko su važnost ustavnim zakoniku pridavali oni kojima je bio upućen.” (Hamidullah, 1983:176)

Taj spis predstavlja ne samo ustav prve muslimanske države, već je i prvi pisani ustav bilo koje države na svijetu.

“Slični radovi”, kaže Hamidullah, “iz pera Aristotela, Konfucija i Katutilije nisu zapravo ustavi koje je neki vladar obnarodovao, već su to upute pisane za vladare i one koji proučavaju političke znanosti. Čak i Aristotelov ‘Atenski ustav’ predstavlja samo povijesni opis grada – države Atene.” (Hamidullah, 1983:175)

U medinskom društvu i zajednici, gradu – državi, prema ustavu svi članovi društva su jednaki pred zakonom, imaju ista prava i obavezu međusobnog pomaganja. Ustav je bio spoj duhovnog i svjetovnog, a s pravnog gledišta prekretnica i novo poglavlje u životu muslimana s obzirom na to da se briga o pravnim poslovima nije prepustila pojedincu, već se predala u ruke zajednice, odnosno centralne zakonodavne vlasti u kojoj Bog predstavlja izvor zakonitosti i pravde, a Muhammed, a.s., je vrhovni sudac.

“U svakom slučaju ustav znači prekretnicu, novo poglavlje u životu islama; u njemu nalazimo sretan spoj duhovne i svjetovne komponente. Politika lišena duhovnosti (što znači etike), dovodi do grubog materijalizma i života kakvim žive divlje zvijeri; a duhovnost lišena ovozemaljske podloge može nas uzdići više od anđela, ali to je pristupačno samo malom broju ljudi, dok većina čovječanstva ostaje izvan dohvata takve ideologije. Muhammed je imao u vidu prosječnog čovjeka, njega je on poučavao kako naći zlatnu sredinu i kako uspostaviti što

harmoničniju ravnotežu duhovnog i tjelesnog elementa.” (Hamidullah, 1983:181-182)

Umjesto zaključka

Brojni muslimanski autori često su u svojim apologetskim, pijetističkim nastupima muslimanima nudili parolaško rješenje za uređenje države i društva: *El-Kur'an dusturuna – Kur'an je naš ustav*, i time slali poruku muslimanima da im ne trebaju nikakvi ovodunjalučki ustavi, napose sekularni ustavi, čak su to proglašavali bogohulnim, a one koji su im se suprotstavljali u mišljenju proglašavali grešnicima ili nevjernicima. Takvo mišljenje i danas se može čuti i od neke naše “uleme”, posebno nekih priučenihi daija. Ako je dovoljan Kur'an kao ustav, zašto je Muhammed, a.s., donio ustav odmah na početku svoje poslaničke misije u Medini? Zašto ga nije poništio i derogirao na kraju svoje misije kada je Kur'an upotpunjen i objavljen u cjelini? Zašto ni tada nije rekao da taj ustav više ne treba, ne važi, da je to bila greška i da je dovoljan sam Kur'an? Nije, zato što je donošenje takvog ustava bilo kompatibilno s Kur'anom, koji je tradirao životni put muslimana. Nije zato što je i treba biti trajna i permanentna paradigma društvenog i političkog života koga treba živjeti. Nije zato što je on, kako kaže Nerkez Smailagić, spasitelj i revolucionar, koji je stvarao i djelovao izvan vremena i prostora.

“Njegovo shvaćanje probija sve vremenske prostore i prostorne barijere, nadživljava stoljeća i tisućljeća i skuplja u sebi cijelo područje ljudske aktivnosti kao i cijelu povijest. On nije jedan od onih koji su se tokom povijesti izgubili i zaboravili, i on nije cijjenjen i hvaljen samo zbog toga jer je bio u svoje vrijeme dobar vođa. On je jedinstveni i neusporedivi vođa čovječanstva koji ide ukorak s vremenom i koji je, u svakom stoljeću i u svakoj zemlji, u toj mjeri moderan, kao što je bio i za vrijeme trajanja vlastitog života. Ustvari su njegova učenja tako moderna, kao da su tek netom rođena.” (Smailagić, 1975:57)

Literatura

- Cole, Juan (2020). *Muhamed Poslanik mira usred sukoba imperija*, s engleskog preveo Mirnes Kovač, Sarajevo: Cupola d.o.o.
- Garaudy, R. (1990). *Živi islam*, s francuskog preveo Ešref Čampara, Sarajevo: El-Kalem.
- Ramadan, Tarik (2010). *Stopama Božijeg poslanika – Pouke iz života Muhammeda*, a.s., prijevod s engleskog Fikret Pašanović, Sarajevo: Udruženje ilmije IZ u BiH.
- Hamidullah, Muhamed (1983). *Muhamed, a.s., život I*, Sarajevo.
- Smailagić, Nerkez (1975). *Uvod u Kur'an*, Zagreb.

الموجز

رسول الله، صلى الله عليه وسلم، في المجتمع المدني

فريد داوتوفيتش

إننا نود بهذا العمل توضيح دور رسول الله محمد، صلى الله عليه وسلم، في المجتمع المدني. يمكن تقسيم حياة النبي محمد صلى الله عليه وسلم إلى مرحلتين، الأولى سبقت بدء الوحي في مسقط رأسه مكة المكرمة، والثانية بعد بدء نزول الوحي. وتقسّم المرحلة الثانية من حياته، صلى الله عليه وسلم، إلى مكّية ومدنية. ولكل من هاتين الفترتين مزاياها وخصائصها، وتاريخها وأهميتها. أما الفترة المكّية من حياته ورسالته، فكانت منهكة وصعبة وقاسية وكثيرة التقلبات ومجهولة النهاية، ولكنها في الوقت ذاته كانت فترة مليئة بالشجاعة والصبر والعمل الدعوي مع الأفراد الذي كان يدعوهم إلى الإسلام ويربيهم على مواجهة التحديات التي أتت بهم وواجهتهم في أسرهم وفي بيئة الشرك المعادية لهم. وتميزت الفترة المدنية ببناء جماعة المسلمين في المدينة والدولة، من خلال المؤاخاة ووضع وثيقة (دستور) المدينة. إن الله سبحانه وتعالى أنزل في المدينة المنورة الآيات التي تحدد العلاقات الاجتماعية بين الناس والأقوام والطوائف الدينية وبين المسلمين.

الكلمات الرئيسية: محمد صلى الله عليه وسلم، المدينة المنورة، المجتمع المدني، دستور المدينة.

Summary

THE MESSENGER IN MEDINA SOCIETY

Ferid DAUTOVIĆ

In this article, we intend to elaborate on the role of the Messenger s.w.s. in Medina society. The life of Muhammad s.w.s. can be divided into two phases. The first is the phase before the revelation in Makkah where he was born, and the second is the phase after the Revelation began. The second phase of his life can further be subdivided into his Makkan and Medinan phases. Each of these phases has its own specific nature and characteristics, history, and its significance. The Makkah period of the Messenger's life is exhausting, turbulent, unpredictable, and difficult, but at the same time, it is also marked with courage, patience, and missionary endeavours with individuals to whom he was transmitting the Message of Islam and thus bringing them up for the challenges that were to follow from within their families as well as from the mushrik society. The Medina phase is characterized by the formation of the Muslim community, a city-state, and the creation of the Medina Constitution. In Medina Allah Teala, reveals the ayahs that are to regulate relations amongst the citizens, other nations, and those within the Muslim community itself.

Keywords: Muhammad, s.w.s., Medina, Medinan community, Medina Constitution